Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807; з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200; з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVII. Ч. 216. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 9-го ЖОВТНЯ 1980 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 9, 1980 No. 216. VOL. LXXXVII.

Канадська Комісія розглядає меморандум в справі Мадриду

Оттава, Онт.(М.Світуха). — Представники Канадської Ради Поневолених Европейських Націй в Оттаві предложили парляментарній підкомісії для справ Конференції про безпеку та співробітництво в Европі обширний спільний меморандум в імені дев'ятьох національних груп, об'єднаних у Раді: українців, білорусів, литовців, лотишів, естонців, поляків, чехів, словаків і мадярів.

Ця спеціяльна підкомісія канадського парляменту є частиною постійного парляментарного Комітету у справах закордонних зв'язків і національної оборони має завдання зібрати матеріяли та підготовити звіт для парляменту Канади в справі становища Канади до питань Гельсінкських угод, які будуть предметом обговорення на Мадридській конференції, починаючи від 11-го листопада цього року.

Цей спільний меморандум наголошує зокрема т.зв. принципи ч. VII і VIII Гельсінкських угод, які відносяться до пошанування людських прав і громадських свобід включно з свободою думки, сумління, релігії та віри, як також — до забезпечення рівностиправ на самовизначення народів. В меморандумі проаналізовано важливість включення саме цих принципів і гуманітарних зобов'язань „Третього кошика" Гельсінкського Заключного Акту для західних держав, зокрема для Канади, та зроблено ряд висновків, які повинні керувати політикою Канади у майбутньому.

кових прав у можливо найкоротшому часі. Такі спеціяльні конференції передбачені договоренням поміж учасниками Гельсінкських угод.

У меморандумі також зазначено, що однією з найважливіших цілей Мадридської конференції повинно стати звільнення з московських в'язниць і таборів примусової праці всіх членів правозахисного руху, які були засуджені совєтською владою від часу підписання Гельсінкського договору. Це саме відноситься до звільнення політичних в'язнів у Чехо-Словаччині, Польщі та в інших сателітних країнах. Окрема частина меморандуму присвячена саме обговоренню ситуації в окремих країнах з поданням конкретних даних і прізвищ членів провозахисного руху, в тому числі і членів української Гельсінкської групи.

Меморандум рекомендує, щоб канадська делеґація зробила всі заходи в Мадриді, при співпраці інших західніх делеґацій, для осудження існування таборів примусової праці в Совєтському Союзі, використовування психіятрії для політичних цілей і релігійного переслідування вірних всіх віровизнань.

Копії цього спільного меморандуму вислано багатьом послам канадського парляменту та сенаторам, а також різним організаціям і установам.

З найважливіших рекомендацій спільного меморандуму слід згадати насамперед, що канадська делеґація в Мадриді в жадному випадку не повинна погодитися на кінцевий комунікат, в якому не буде відповідного ствердження про переведення в життя зобов'язань, які випливають із згаданих вгорі принципів. Канада, разом з іншими західніми країнами, повинна потвердити у Мадриді важливість всіх існуючих міжнародних зобов'язань, які відносяться до охорони і забезпечення людських прав, і повинна зголосити готовість бути господарем спеціяльної міжнародної охорони людсь-

МАНІФЕСТАЦІЯ В ІРВІНҐТОНІ

Ірвінґтон, Н. Дж. — Відділ УККА в Нюарк-Ірвінґтоні в порозумінні з Координаційною Радою стейту Ню Джерзі, влаштовує маніфестацію в обороні Юрія Шухевича та інших українських дисидентів та політичних в'язнів. Маніфестація розпічнеться в суботу, 18-го жовтня ц. р. о год. 2-ій по полудні спільною молитвою в церкві св. Івана Хрестителя при Сенфорд авеню, а опісля похід вирушить до міської ратуші в Ірвінґтоні, де виступатимуть представники міського уряду, сенатори і конґресмени та будуть прийняті відповідні резолюції.

КРИЗА В ПОЛЬЩІ ВСЕ ЩЕ ТРИВАЄ

Варшава, Польща. — У своїй довгій промові до членів Центрального Комітету польської Комуністичної партії Станіслав Каня, перший секретар Компартії який прийшов на місце Едварда Ґерека у висліді довготриваючих робітничих страйків і загостреної політичної ситуації заявив, що покищо криза триває і то не тільки економічна, але також політична, а також існує загроза для комунізму, якщо така ситуація триватиме довше.

У заключному слові Каня признався, що двомісячні страйки і неспокої в Польщі наступили у висліді „власних помилок Політбюра і Центрального Комітету Компартії та її керівного активу, який радше займався іншими справами, в тому числі, перекупством, замість звернути більшу увагу на економіку і проблеми робітників. Не зважаючи на загнивання внутрі Компартії Каня все ж таки уважає, що „ніхто більше тільки Компартія є здібна вивести країну з кризи". Він при тому виразно підкреслив, що продовження неспокоїв чи страйків, а також все нові й нові вимоги робітників, які підпорядковуються тепер новоствореній вільній профспілці „Солідарносьць" можуть спричинити загрозу для безпеки Польщі.

Каня, очевидно, не пояснював, що він саме мав на увазі говорячи про безпеку. Західні спостерігачі твердять, що Каня, а також інші лідери польської Компартії вже раніше натякали на можливість совєтської військової інтервенції у випадку дальших заколотів і евентуальної загрози для комуністичної системи. Ніхто на Заході не сумнівається, що так звана „доктрина Брежнєва" буде застосована в Польщі, подібно, як її „застосували" в Чехо-Словаччині, у випадку наглої потреби.

Наради Центрального Комітету Компартії закінчились у вівторок, 7-го жовтня. У висліді нарад з ЦК були викинені вісім членів і прийнята резолюція про зміцнення соціялістичної системи в Польщі всякими засобами.

Совєтська преса не перестає атакувати вільну профспілку Польщі „Солідарносьць". Останньо з гострою критикою виступила газета „Труд", орган совєтської центральної профспілки, яка вказує на небезпечні тенденції„ в польському робітничому русі, бо, мовляв, вільна профспілка не зуміє оборонитися без підтримки Компартії від „антисоціялістичних сил", які діють в країні.

Канадський парлямент розпочав дебати над конституцією

Оттава, Канада. — В напруженій атмосфері канадський федеральний парлямент в Оттаві розпочав дебати над змістом і способом затвердження нової канадської конституції. Таким чином справа нової конституції ввійшла у кінцеву фазу після більше як 50-річної дискусії на цю тему.

Після невдачних спроб прем'єра федерального уряду П'єра Трудо дійти до узгіднення з 10 провінційними прем'єрами в справі тієї конституції, Трудо перебрав на себе ініціятиву й започаткував процес „патріції" (убатьківщення) в федеральному парляменті. До Лондону, Англія, вислав він двох речників уряду — Марка МакҐвіґена, міністра закордонних справ,і Джона Робертса. міністра екології — відбути розмови з прем'єром Англії Маргарет Татчер та її міністром закордонних справ лордом Керрінґтоном та зложити візиту королевій Елісаветі II, яка є формальним головою Канади. На „патріяцію" канадської конституції мусять згодитися британські державні чинники,а парлямент мусить винести відповідну ухвалу, бо в Канаді дотепер обов'язує британський Північноамериканський Акт з 1867 року, який править за її конституцію.

Приспішуючи дискусію, прем'єр Трудо запропонував парляментові в Оттаві передати цілу справу спільній комісії Палати громад та Сенату з дорученням, щоб не пізніше 9-го грудня вона представила парляментові свої готові проєкти. Як було до передбачення більшість провінційних прем'єрів гаряче запротестували проти таких заходів, обороняючи „суверенні" права провінцій.

Якщо федеральний парлямент більшістю голосів прийме нову конституцію, вона буде передана провінціям, які в часі до двох років матимуть право поробити до неї додатки, або схвалити додатки пороблені іншими. Коли ж і це не доведе до узгіднення, тоді стане правосильним ухвала, що шість провінцій — дві найбільші Онтаріо й Квебек, дві атлантійські, які мають 50 відсотків населення атлантійського району й дві західні, які мають 50 відсотків населення західнього району, матимуть це право. Федеральний уряд може звернутися до провінційної леґіслятури, або зарядити провінційні референдуми для переведення таких ухвал.

РЕЄСТРАЦІЯ ДО ВИБОРІВ

Ню Йорк, Н. Й. — Мешканці Ню Йорку й околиць все ще мають можливість зареєструватися до виборів, які, як відомо, відбуватимуться 4-го листопада. Це вони можуть зробити у своїх льокальних голосуючих місцях у четвер, 9-го жовтня і в суботу, 11-го жовтня від 1-ої години по полудні до 9-ої вечора. Ближчі інформації можна отримати телефонічно від Бетті Долен, екзекутивного директора виборчої ради в Ню Йорку. Треба телефонувати на число: 924-1860.

ІРАКСЬКІ ВІЙСЬКА ПОСУВАЮТЬСЯ ВПЕРЕД

Багдад, Ірак. — Завдяки підкиненню резерв в район міста Хоррамшар, іракські війська здобули портове побережжя й значну частину того міста й перейшли до очищувальної акції. Звільнені відділи частково переходять на відтинок Абадану, де далі горять нафтові улаштування, зокрема велика рафінерія, а частково в напрямі Агвазу та Дізфулю, куди підходять й свіжі резерви.

Підкинення резерв в район Агвазу, де вже почалася окружальна акція, та Дізфулю, головного нафтотранспортового, технічного й комунікаційного осередку Кузістану (Арабістану), уможливить іракському командуванню розпочати битву за ті два головні осередки, після здобуття яких іракські частини зможуть домінувати у цілій провінції Кузістан, головному нафтовому басейні Ірану та, обпершися об гори Ляґрос, матимуть дуже вигідні оборонні позиції.

Великою допомогою для Іраку є покищо часткове приступлення Йорданії до війни по його боці. До йорданського порту Акаба спрямовано всі кораблі, призначені для Іраку. Серед них є також два совєтські з великим ладунком зброї й запасних частин, яких брак відчуває іракська армія. Король Йорданії Гуссейн зорганізував такий масовий транспорт, що корабельні вантажі, виладовані безпосередньо на вантажні автомашини в порті Акаба, відразу відходять по своєму призначенні до різних пунктів або на фронт в Іраку. Ця допомога Йорданії може мати вирішне значення на дальший перебіг іраксько - іранської війни, тим більше, що король Гуссейн не виключив висилання йорданських військових частин для активної участи у війні. Інші арабські країни в районі Перської затоки зовсім не скриваються зі своїми симпатіями до Іраку й готовістю йому допомагати, хоч принаймні покищо не може бути мови про їхнє активне встрявання у збройний конфлікт. Уряд ЗСА і далі робить всі потрібні заходи для того, щоб до їхнього активного включення не допустити.

В Ірані далі панує настанова вести війну аж до переможного кінця. Аятолла Хомейні щодня виступає публічно, заохочуючи до боротьби. Президент Бані-Садр відвідує фронт, воєнні шпиталі, родини вбитих та також виголошує промови, через що його популярність в країні швидко зростає на кошт ісламських фанатиків. На фронті появилися численні мулли, які накликають вояків до боротьби. З тюрем звільнено коло 200 літунів з метою включити їх у бойову акцію.

ПЕРЕВЕЛИ НОВІ АРЕШТИ В УКРАЇНІ

Ню Йорк, Н.Й. (Пресова служба ЗП УГВР). — Згідно з повідомленням „Інформаційного бюлетеня" Української Гельсінкської групи ч.4 за цей рік, що його одержало Закордонне Представництво тієї групи, в березні ц.р. арештували в Червонограді лікаря-дентиста Степана Хмару, а 14-го квітня ц.р. арештували в Києві Валерія Шевченка, 1934 року народження.

Шевченко, за професією журналіст, працював в Українському товаристві дружби з зарубіжними країнами та у агенстві РАТАУ. цями та у розповсюджуванні самвидавного „Українського вісника" ч.10.

Дня 10-го березня ц.р. в Києві арештували теж Валерієвого друга Олеся Шевченка. Олесь Шевченко, приблизно 45 років, працював в „Українському біохімічному журналі". За професією він філолог.

Книжкою „Українці в Мериленді" цікавляться американські школа

Балтімор, Мд. (Іван Малко). — Володимир Сушко, який є одним із трьох головних авторів і редакторів книжки англійською мовою п.н. „Українці в Мериленді", одержав відповідь з Департаменту публічних шкіл міста Балтімор, що ця книжка буде включена в список праць, які служать як допоміжний навчальний матеріял у школах цього міста. Понад 200 публічних шкіл Балтімору є під зарядом цього Департаменту. Про це рішення повідомила В.Сушка Джессі Ґледден з Бюра суспільних наук уцьому Департаменті в четвер 18-го вересня ц.р., пишучи рівночасно, що їхнє Бюро поручить книжку „Українці в Мериленді" Джералдові Дойлові, адміністраторові Бюра навчальних засобів в публічних школах Балтімору.

Це вже другий успіх книжки „Українці в Мериленді" бо 17-го березня ц.р. Франсес Флемінг, адміністраторка шкільних бібліотек у публічних школах повіту Балтімор, у своєму листі до В. Сушка повідомила його, що її бюро прихильно розглянуло цю книжку і поручило її бібліотекарям у середніх школах, як побажаний допоміжний матеріял у навчальних програмах тих шкіл.

Книжку „Українці в Мериленді" придбали рівнож майже усі бібліотеки університетів і коледжів стейту Мериленд, як і бібліотеки багатьох інших університетів ЗСА і Канади.

Книжку „Українці в Мериленді" видала в 1977 році Українська Освітня Асоціяція Мериленду при фінансовій допомозі Мерилендської комісії 200-річчя ЗСА та поодиноких жертводавців. Крім В. Сушка, Степан Басараб і Павло Фенчак є головними авторами і редакторами цієї книжки. Крім них ще Гліб Гаюк, Арета Купчик, Ліда Сушко, Софія Михайлишин і Василь Палійчук збагатили цю понад 500-сторінкову документальну працю своїми статтями. „Українці в Мериленді" є першою і покищо єдиною джерельною працею про українців у цьому одному з найстарших стейтів Америки.

У світі

В ШАНХАЇ, КНР, суд засудив колишнього видатного футболіста і одного з лідерів повстання, що його організувала вдова Мао Джіянґ Чінґ, Гю Йонґніяна на кару смерти зі завішенням на два роки. Той дивний присуд виніс суд за те, що Гю з доручення „ґенґу чотирьох" зорганізував був у Шанхаї і вів нібито спортову організацію, під прикриттям якої він на ділі приготовляв пляни і ударні групи для перевороту. Гю належав до лівого крила комуністичної партії і відігравав значну ролю в часі Великої культурної пролетарської революції. Крім обвинувачення у підготові перевороту, Гю суджено за знущання над великим числом людей у часі, коли він був чинним у службі безпеки. В доповненні до повідомлення про суд і засуд Гю преса подала, що процес проти „ґенґу чотирьох" і шости інших обвинувачених повинен початися ще цього місяця.

СУД В ІСЛЯМАБАДІ, Пакістан, засудив ґенерала пакістанської армії Талямала Гусаїна та його сина, поручника пакістанських військ, Навіда Талямала Маліка на кару смерти за підготову державного перевороту п р о т и президента Мухаммеда Зія уль Гака. Обидвох судив військовий суд, що складався з семи старшин. З огляду на докази, суд не міг не засудити обидвох, але після винесення присуду широкі кола військовиків, навіть найближчі співробітники президента та його особисті приятелі, намагаються вплинути на нього, щоб він помилував засуджених.

В ЄГИПТІ комуністична партія є поза законом. Спроби організувати комуністичні клітини переслідувані поліцією і судом. Приловлені на такій діяльності карані законом, в деяких випадках навіть карою смерти. Останньо єгипетська поліція заарештувала в Каїро трьох совєтських кореспондентів, яких обвинувачено не лише в тому, що організували комуністичні ячейки, але ще й до того розділили гроші на таку діяльність. Арештованими є три співробітники журнала „Ню Таймс": Владімір Шелєпін, Владімір Кєдров та Дімітрій Зґерскі. Арештування тих трьох совєтських громадян, згідно зі загальною опінією, значно погіршить совєтсько-єгипетські відносини, а навіть може допровадити до якихось інцидентів.

РОБЕРТ МУҐАБЕ, прем'єр республіки Зімбабве від часу її недавнього перетворення з англійської колонії Родезії, став перед небезпекою боротьби на два фронти: проти білої меншости, яка фактично єдина здібна керувати країною, але яка нараховує тільки 250,000 людей, і проти чорної більшости, якої є сім мільйонів. В коаліційному уряді Муґабе є представники лівого крила і різних лівих організацій, які вимагають остаточної розправи з білими і прогнання їх з Родезії. Частина власної партії Муґабе, а в першу чергу, та, яка складається з його колишніх партизан, вимагає того самого. Щоб заспокоїти їх усіх, Муґабе виголосив цілий ряд промов, у яких поставив вимогу до білих, щоб вони „визнали свою поразку й піддалися". Який відгомін будуть мати ті його виступи серед білих, неважко передбачити, якщо взяти до уваги, що власне вони побудували ту країну, піднесли її господарку на дуже високий рівень, а тепер мали б це все передати в руки чорних, які ані не проявили великих здібностей керувати складними справами, ані не роблять заходів, щоб вивчити принципи й методи керівництва.

В Америці

СТЕЙТ КАЛІФОРНІЯ, який розпоряджає найбільшою кількістю електоральних голосів, не зважаючи на інтенсивну кампанію демократів і демократичного кандидата Джіммі Картера, правдоподібно підтримуватиме у виборах свого колишнього губернатора, а тепер кандидата Республіканської партії на президента Роналда Реґена. Демократична партія веде тепер у стейті кампанію, метою якої є зареєструвати якнайбільше демократів і прихильних до Демократичної партії виборців. Останні опити, переведені газетою „Ню Йорк Таймс" і Сі-Бі-Ес Нюз показують, що Реґена підтримуватимуть 40 відсотків каліфорнійців, Картера 28 і Андерсона 11.

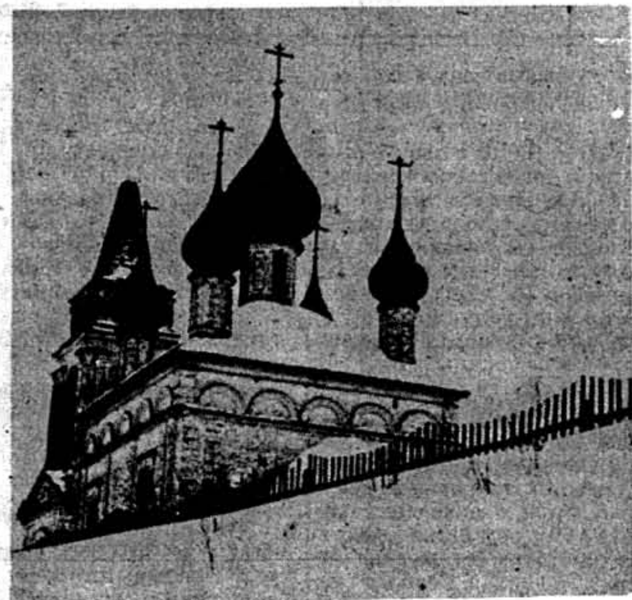
ДОРАДНИКИ ПЕНТАҐОНУ і деякі спеціялісти передбачають, що 30-більйонова програма розбудови і уліпшення ракет типу МХ напевно буде змодифікована, або цілком знесена після виборів 4-го листопада ц. р., не зважаючи на те, хто виграє вибори — Джіммі Картер чи Роналд Реґен. Дорадники уважають, що обидва кандидати сумніваються в успішність програми, але не говорять про це голосно, щоб не пошкодити собі у передвиборчій кампанії і щоб оминути закиду, що вони легковажать оборонну програму ЗСА.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖІММІ КАРТЕР заявив кореспондентам у Мілвокі, Віск., що він і Леонід Брежнєв обмінялися листами, у яких порушили багато питань, зокрема закордонної політики, а війни між Іраком й Іраном зокрема. Картер переконаний, що Совєтський Союз „не хоче поширення війни у Перській затоці". В інтерв'ю з кореспондентом місцевої телевізійної станції Картер, який перебував в Мілвокі для ведення передвиборчої кампанії, заявив, що листа Брежнєва передав президентові Картерові міністер закордонних справ СССР Андрей Ґромико 10 днів тому під час його зустрічі з державним секретарем ЗСА Едмундом Маскі в Ню Йорку. „Найбільшою загрозою було б те, — заявив Президент, — якщо б СССР увійшов до Ірану чи до іншої країни з метою контролювати переплив Перською затокою". Самого змісту листа Брежнєва президент Картер не коментував.

ВИБОРЧИЙ КОМІТЕТ Республіканської партії створив комісію спеціялістів, завданням якої буде слідкувати за потягненнями Уряду, бо серед республікаців існує побоювання, що Адміністрація президента Картера плянує якусь „потрясаючу" акцію, щоб змінити наставлення в народі до демократичного кандидата і тим самим перерішити вислід виборів в користь Демократичної партії. Існують підозріння, що Уряд веде таємні переговори з іранським урядом у справі звільнення бодай малої частини закладників, очевидно за відповідну рекомпенсату, знаючи, що до закладників існує великий сентимент в американському народі. Дорадники Реґена сходитимуться кожного дня і обмінюватимуться думками та інформаціями про стратегію демократів.

Еміль Анціс розповідає про мальовничу Україну

Джерзі Сиֹті, Н.Дж. (Л. Волянська). — „Третьою" широкою хвилею прибувають все нові й нові еміґранти з України до З'єднаних Стейтів Америки. Серед них багато українців, а ще більше не-українців, але мешканців України, які народилися, зросли, зформувалися серед українського оточення і влилися в русло української культури своєю творчістю, пізнавши до глибини і українських людей, і українську незвичайну природу і нашу, хоч гноблену тепер, але все ще жевріючу культуру. Таким є і киянин Еміль Анціс, кінооператор жидівського походження, який все своє професійне життя кінооператора, мистецького фотографа і фотожурналіста також провів в Україні, фотографуючи помистецькому різними прийомами її нев'янучу красу.

Баня Володимирського собору в Києві

В товаристві актора й режисера, Олексія Койфмана і в товаристві Койфманової зеленоокої красуні — дружини Евеліни Белюць, акторки-декляматорки, яка вже заворожила українську громаду великого Ню Йорка своїми виступами, Еміль Анціс був гостем редакції „Свободи" у вівторок, 23-го вересня, принісши зі собою зразки своїх бездоганних праць — велику течку світлин, прозірок і фільмів.

Не менш захопливою була і розмова з мистцем-кінооператором, людиною всебічно освіченою, поінформованою й доброзичливою — він радо ділився своїми цікавими спогадами про Київ, Карпати й загально про Україну, про підневільний стан життя в СССР загально, про спустошення, яке заподіяли режимники в людських рядах, в людських, на жаль, серцях і душах.

Народжений в „найкращому місті світу" — за його словами — Києві в 1937 році, тут вчився в десятирічці, мешкав біля будинку Письменника на вул. Леніна, колись Фундукліївській, виростав і бавився з україномовними дітьми цих письменників, тому знає українську мову добре. Розповідаючи про ці часи, каже з гіркістю, що в Україні і примовка ходить поміж людьми, що виключно українсь-

(Закінчення на стор. 4)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $30.00, 6 months — $16.00, 3 months — $9.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303.
P O Box 346 Jersey City, N.J 07303

Конечність розв'язки проблем

Із усіх турбот і журб, якими насичене життя української вільної громади в Америці, найприкрішою і найповажнішою, мабуть, журбою є відсутність чіткої і задовільної відповіді на запит, хто властиво цікавиться існуючими болючими проблемами нашої громади? Чи немає взагалі таких проблем? Але ж ними можна плоти гатити! Згадаємо тільки кілька, щоб не бути голословними:

1. 4-го листопада ц. р. вибиратимуть у ЗСА нового президента. Української громади у передвиборчій акції наче немає. Немає в цій справі зборів, дебат, не було і немає нарад, як використати цей передвиборчий час, у якому всі кандидати, вганяючись за потрібними їм голосами, є найбільш приступними для кожної активної громади, кожної расової чи етнічної групи в ЗСА.

2. У столиці Еспанії Мадриді відбудеться нова конференція 35-ох сиґнаторів Гельсінкського договору з 1975 року, яка має перевірити, чи виконано тамошню клявзулю щодо прав людини. Перша така конференція у Беоґраді, столиці комуністичної Юґославії, давала тільки сбмежені можливості щодо обвинувачування СССР. У Мадриді буде більша свобода рухів. Ми не чули і не знаємо, чи є скоординовані заходи і чи виготовлено один спільний плян діяння всіх тих чинників, які зацікавлені цією справою.

3. Зменшується число українських шкіл і спадає фреквенція їхніх вихованців. Це стосується однаково шкіл в системі Шкільної Ради при УККА, як і шкіл церковних, однаково Української Католицької, як і Православної Церков. Чули ми про закиди на адресу спонзорів тих шкіл. Але ж це справа цілої громади і ціла громада повинна робити моральний натиск на батьків, посилати своїх дітей до повногодинних українських шкіл, як і шкіл українознавства.

4. У газетних статтях і на деяких окремих дискусійних вечорах чуємо нарікання з приводу щораз більшого числа мішаних подруж. Проблема складна й делікатна, яка у першій мірі вимагає ґрунтовних студій.

5. Немає можливости зупинити цілком та внеможливити процес природної асиміляції. Але є великі можливості сповільнити той процес та протиставити йому головним чином теорію і практику ,,двох батьківщин" — щоб зберегти в українській громаді ті покоління, які народжуються уже тут, в Америці, тут кінчають школи і яким не можна казати, що Америка — це ,,чужина". Були вже цілі теорії про ,,виховну систему", але це були наче фоєрверки, спорадичні й епізодичні добрі конференції, які проте не знайшли впертих і послідовних виконавців прийнятих там тез.

6. Проблема постійної, впертої і безперервної акції в обороні переслідуваних в Україні наших братів і сестер, які мають геройську відвагу протиставлятися існуючому режимові — повинна стояти на першому місці. Можна висловити найповажніші сумніви на адресу способу, як наша вільна громада ставиться до цієї трагічної справи, яка рівняється бути чи не бути Україні.

Ми вирахували тільки шість проблем — це на найперший приклад. Напевно є таких проблем куди-куди більше. Можна від ранку до вечора і від вечора до ранку сперечатися, чи в СССР панує комуністична партократія, чи російський імперіялізм, — можна до зануди говорити і сперечатися про число і сумну ролю українських яничарів в русифікаторській акції панівного режиму. Але Україні від отаких дебат не буде легше. Зате: якщо існуючих в системі Українського Конґресового Комітету Америки понад 700 місцевих клітин членських організацій вестимуть під енерґійною кермою Централі УККА послідовну акцію задля розв'язування конкретних проблем, то це буде могутній конструктивний активізм, який мусить мати корисні висліди. Це має робити не одна централя УККА, але під її кермою, за ініціятивою і докладно виготовленими плянами та вказівками від централі — всі отих понад 700 зорганізованих клітин вільної громади. Але для цього треба, щоб з безплідних і Україні і вільній громаді зайвих суперечок — перейти до згідливої і гармонійної праці УККА, нашої централі централь, нашої залеґалізованої репрезентації перед американським світом і уповноваженим координаційним чинником, який має займатися і розв'язуванням проблем. Тоді не буде просто місця для таких внесків, дискусій і резолюцій, які ні однієї з названих (і неназваних) проблем не розв'язали, а внесли зайвий фермент. XIII Конґрес Українців Америки стане історичним, коли переведе зворот — від фраз в сторону ділових, актуальних проблем. У дружній співпраці, в пошані одних до одних, у взаємній толеранції, на базі спільних нам дорогих цілей.

УКРАЇНСЬКА ГРУПА В СПРАВІ Ю. ЛИТВИНА

(Серед матеріялів Інформаційного бюлетеню ч. 2 за 1980 рік Української Гельсінкської групи, про який нещодавно повідомлялося в пресі, одним з найбільш актуальних і важливих документів є звернення ,,Від Української правозахисної групи в справі Юрія Литвина").

Виступ Юрія Литвина на суді дуже промовисто оповідає про те насильство, яке чинить влада над учасниками українського правозахисного руху. Як відомо, Юрія Тимоновича Литвина засуджено на 3 роки позбавлення волі за зфабрикованим звинуваченням /карна стаття 186 ч. I. КК УРСР/. Ю. Литвин — тяжко хвора людина, його життя під загрозою.

Така сама розправа за різними вигаданими звинуваченнями спіткала багатьох інших українських правозахисників: В. Стрільцева, В. Січка, П. Січка, В. Овсієнка, М. Горбаля, Ярослава Лесева, Петра Розумного, а давніше Петра Рубана, Сергія Бабича, Василя Барладяну і нещодавно заарештованих Віталія Калиниченка, Володимира Крайника, філолога Ганну василівну Михайленко з Одеси, поета Зиновія Красівського /Моршин Івано-Франківської области/ та інших правозахисників. Усі вони стали жертвами офіційного розбою. Така ж розправа нині чекає на багатьох інших сьогодні невідомих правозахисників, яких заарештують завтра. Боротьба з правозахисним рухом — це боротьба, яку так звана народна влада СРСР ось уже 60 років веде з народом. Проблеми, підняті правозахисним рухом, стають дедалі гострішими, коло цих проблем зростає з кожним днем...

Жертвами офіційного розбою стали члени Московської Гельсінкської групи, учасники робітничого руху незалежної профспілки на чолі з В. Клебановим. Жертвою посилених репресій став А. Д. Сахаров — людина, діяч, що уосіблює все найкраще, що є в цій країні. Позасудове заслання академіка А. Сахарова, вчинене в час окупації Афганістану, свідчить, що влада позбулася останнього стриму, стоячи перед нерозв'язаними проблемами часу. Ми звертаємося до свого народу і кажемо: єдиний реальний шлях виходу з цієї скрути, в якій ми перебуваємо,— це шлях, на який вказує академік Сахаров, — правозахисний рух в СРСР.

Поки партія буде тримати монополію на владу, відгородившись від голосу народу стіною тюремних мурів, адміністративних заборон, — жадна з історичних проблем не розв'яжеться. Місія правозахисного руху — розбудити громадську думку, сприяти створенню незалежної від держави мережі громадських організацій і леґалізувати громадську думку в країні. Так зване монолітне радянське суспільство тотожне відсутности цього суспільства, бо це суспільство ніяк не виявляє свого існування, будучи цілком розтоплене по державних прокрустових ложах дозволеного буття. Це суспільство не має вільної преси, не має своїх об'єднань, не має свого голосу, не має свого тіла. В цьому полягає жах нашого тоталітарного існування, при якому цілий народ стає предметом партійних маніпуляцій, слухняною цяцькою в руках власть імущих.

Життєвий рівень трудівника першої країни так званого реального соціялізму — чи не найнижчий в Европі Український робітник працює щотижня не 41 годину, а значно більше. Адже мало не кожна друга субота оголошується на підприємстві робочою, тобто робочий тиждень сягає фактично 44-45 годин. Це значно більше, ніж у розвинених країнах Заходу, де робочий тиждень часом опускається нижче 40-годинного рівня. І за таку працю в Радянському Союзі робітник одержує злиденну платню, якої ледве вистачає, аби звести кінці з кінцями. Українська трудівниця, жертва своєї рівноправности, змушена працювати нарівні з чоловіком. Але й це не рятує родини від хронічного економічного невикруту, не кажучи про занедбання прямих материнських обов'язків — виховання і догляд дітей. Добрих 70-80 відс. їхньої спільної платні йде на прохарчування. Наш робітник знає, як постійно порушується трудове законодавство — аби тільки виконати виробничий плян.

Непомітно, але відчутно на бюджеті родини поступово зростають ціни, девальвуються гроші, постійно бракує предметів найпершого вжитку. Все це відомо кожному, хто не користується послугами закритих урядових крамниць і не має таємних пільг добре забезпеченого начальства.

Становище селян, усе ще змушених тікати до міста, аби мати більш-менш умови існування /принаймні нормований робочий день/, відсутність у них бажання

(Закінчення на ст. 3-ій)

З листів до редакції

ЗА УСПІШНІСТЬ XIII КОНҐРЕСУ

Усі бажаємо, щоб Ювілейний XIII Конгрес Українців Америки пройшов з повним успіхом і приніс благословенні наслідки для нашої спільноти в ЗСА, скріпив наш одностайний фронт в обороні сторозтерзаної України.

Одначе на підставі сумних споминів із попередніх конґресів і сучасної полеміки в нашій пресі та на різних зібраннях, треба поважно застановитися, як заздалегідь усунути евентуальні непорозуміння й конфлікти на Конгресі?

Різниці поглядів завжди були, є і будуть, і треба їх уважати нормальними в демократичному світі, в якому живемо. Так як завжди була, є і буде більшість і меншість, і це треба вважати за нормальну річ. Живемо вже понад 30 років у демократичному світі, де рішає більшість, але деякі наші люди не можуть спокійно сприйняти висліду голосування, погодитися зі станом, що більшість рішає.

З другого боку більшість повинна ставитися з толеранцією до меншости, дозволити і на резолюції меншости, що віддзеркалюють становище деяких кіл. Тоді не буде такої ворожнечі між меншістю й більшістю, як була на IX Конґресі УККА, коли меншість погрожувала роздором. Усі групи повинні взаємно себе респектувати, не назвати образливими висловами. Цього всього треба конечно оминути, щоб не повторилися жалюгідні моменти з попередніх конґресів.

Необхідно стриміти до здорового компромісу, на чому й полягає все наше громадське життя. Волю більшости не треба називати ,,диктатурою", а становище меншости не треба п'ятнувати ,,зрадою". На Конґресі правдоподібно вининуть три контроверсійні проблеми, що їх треба буде розв'язати шляхом громадського компромісу.

СКВУ, від самого початку свого існування, від 1967 року, мав слабе місце в його конституції, у праві вета. Одна людина може спротивитися волі 500 делеґатів! Досі ще цього вета не усунено. Також ривалізація між ЗСА й Канадою має свій неґативний вплив на слабу діяльність СКВУ, на його малу ефективність дій. СКВУ об'єднує 18 наших крайових централь, а до них належать і політичні групи, як, наприклад, до УККА. Доки у нас немає одного політичного центру, то СКВУ має повне право бути не тільки громадською, али й політичною централею, що заступає всю нашу спільноту на поселеннях. Одна організація українських дисидентів просила СКВУ заступати її на Мадридській конференції. Це говорить само за себе. На жаль, немає найменших виглядів, що наші всі політичні групи в недалекому часі об'єднаються ув один центр, тому роля СКВУ як всеукраїнського центру очевидна.

Справа дисидентів стала ,,каменем приткновенія". Головна Управа УККА повинна була тому три роки створити Комісію для справ дисидентів, що мала б за завдання відповідно поінформувати їх про стан українців на поселеннях, дати їм відповідну літературу з різних ділянок, головно з історії України, бо вони не мали ніколи нагоди прочитати правдиву історію України та її літератури. Тоді не було б стільки неповажних виступів деяких дисидентів! Зрештою Закордонне Представництво Української Гельсінкської групи не належить до системи УККА, тому немає потреби займатися його діяльністю на Конґресі УККА. Нехай цією справою наперед займається Комісія для справ дисидентів, що її треба конечно створити, і щойно на підставі її звіту можна буде поважно дискутувати на черговому конгресі УККА про

(Закінчення на стор. 3)

Ярослав Гайвас

СССР ШУКАЄ ВИХОДУ З КРИЗИ

Подвійна криза, в якій знайшовся Совєтський Союз на протязі останніх років, стає щораз то додошкульнішою. На господарському відтинку доходить вона до такого, що вже годі. Не можна пообіцювати людям ,,грушок на вербі", не можна їх потішати в безконечність, що оце чергова п'ятирічка — і ось ми заживемо, не можна втокмачувати людям, як то зле в інших країнах, бож вони туди їдуть і все бачать. А на політичному відтинку: внутрі СССР кожен бачить щодня нагу совєтську дійсність, а на світовому форумі навіть найбільшим русофілам і совєтофілам відкриваються очі. Кремлівські лідери освідомлюють собі, що той стан треба змінити, бо він раніше, чи пізніше породить закономірні наслідки: режим, що не здав життєвого іспиту, мусить відійти.

,,Канікули" в Криму

Керівництво СССР, як це видно з цілого ряду його потягнень і виступів, робить поважні заходи, щоб з існуючої всеобіймаючої кризи вийти. Назовні сусслови видумують ,,тези" й пробують накинути їх своїм громадянам та урядам підкорених, чи збаламучених народів, ґромики ,,боронять мир" і лають ,,капіталістичних імперіялістів" та їхні зброєння і підготову до війни, хоч ті того всього аж ніяк не хочуть та з глибини душі ненавидять, а брежнєви роблять гарні жести, усміхаються та пропонують ,,дружбу і співпрацю". Але за тими машкарами виразно видно заклопотання і шукання виходу.

Літо цього року було характеристичним показником того, що думають і що роблять ,,вожді світової революції". Правда, більшість з них сиділи цілі ,,канікули"... на Криму, а на їхньому чолі ,,президент і генеральний секретар" Л. Брежнєв. Щож, воно не диво. Старичками поробилися і ,,президент", і його прем'єр, і ,,духовий ментор" Суслов, та й іншим з них віку не бракує. Десь за кулісами інші, трошки молодші приглядаються цілому розвиткові подій і пробують тих на головній сцені тягати шнурочками, але й це треба вкоротці змінити. І тут перша велика проблема. 60 років віджив СССР але дотепер не придбав найважливішої методи, як міняти привладних осіб.

Ленін мав щастя і самий помер, Сталіна придусили і справедливо, він же дусив інших ціле своє життя, Хрущова нагнали, та ще й насміялися над тим, а якже далі? І хоча про це небагато говорять за кремлівськими мурами, але зате воно не сходить нікому з голови. Два місяці на Криму відбулися зустрічі й розмови. Колись московські лідери воліли улаштовувати масівку. Скликали конференцію усіх комуністичних партій і втокмачували їм у голову. А тепер тих ,,усіх", щораз менше та й ,,оптом" їм говорити не можна. Кожен з них має щось нового. Один має застереження, а той сумнів, а ще інший таки просто не вірить кремлівським пророкам і тому до кожного з них Москва мусить говорити зокрема. Офіціоз російських комуністів в Україні ,,Комуніст України" в ч. 9 за вересень ц.р., подав матеріял п. з. ,,У Центральному Комітеті КПРС". В тому матеріялі насамперед перелічено учасників зустрічей з генеральним секретарем КПСС і ,,президентом"СССР Леонідом Брежнєвим в липні-серпні 1980 року на Криму. Прибували на цю зустріч ,,гусаком" Я. Кадар, Г. Гусак, Е. Ґєрек (пригадується собі такого?), Н. Чавшеску, Т. Живков, Е. Гонеккер, К. Фомвіхан, Ю. Целенбал. Всі вони президенти, генеральні секретарі, одним словом ,,вожді" (з вийнятком Ґєрека).

Господарка без господарки

Один за одним протягом двох місяців парадували вони зі своїми антуражами перед Брежнєвом, а в їхніх розмовах з ним і з його ,,соратниками" ,,ґрунтовно обговорено стан і перспективи розвитку двосторонніх відносин СССР з братніми соціялістичними країнами... особливу увагу звернуто на ефективність народногосподарських зв'язків, удосконалення й поглиблення міжнародного соціялістичного поділу праці... соціялістичну економічну інтеграція". Навіть взявши до уваги подвійне й потрійне значення слів у СССР, кожному ясно, про що йдеться: балачка про ,,двосторонні відносини" це ж додатковий доказ, що скінчилися ті гарні для Москви часи, коли можна було скликувати цілий комуністичний кагал і там ,,екс катедра" наказувати, що думати і як робити. Очевидно, що навіть за ,,двосторінніми відносинами" скривається прагнення Москви підпорядкувати собі ,,щасливі країни соціялістичного бльоку", але вже сьогодні не легко, а завтра буде ще важче. Соціялістична економічна інтеграція на простій мові значить узалежнення господарки поодиноких народів від російської господарки і підпорядкування ,,ленінським плановикам" у Москві.

Та чи це порятує економічну систему заведену большевизмом? Накормить і вбере людей, побудує їм житлові приміщення? Щоб відповісти на ці питання, треба подивитися на російський приклад: шістдесят років найважчої праці мільйонів людей і — житлової площі ,,не хватає", збіжжя треба купувати в ЗСА, Канаді, або в інших країнах, технологію добувати в Німеччині, Англії, Франція, а найбільше в ЗСА, тільки що ті тепер не дуже спішаться їй дарувати. І так буде до того часу, доки питання господарки в Миколаєві над Бугом і в Запоріжжі, і в Алма Аті, і в Таллінї буде вирішувати державне пля-

(Закінчення на стор. 3)

ДВІ ДІВЧИНКИ І ХЛОПЧИК

Із великим зацікавленням і увагою прочитали ми гарно опрацьований (як і всі дотеперішні!) репортаж нашого доброго приятеля д-ра Юліяна Мовчана з Огайо п.з. ,,Автобусом по Еспанії, Портуґалії та Марокко", однак хочемо завважити, що в четвертому з черги звідомленні у ч.209, 4-та шпальта, 7-ий рядок згори написано буцімто Божа Мати появилася перед трьома дівчатами-пастушками.

У дійсності це були дві дівчинки: Гіяцинта та Лукія і хлопчик Франц. Це виразно видно на світлині образка того об'явлення, поширюваного релігійними колами.

У виданні ,,Об'явлення серця Марії у Фатімі", В-ва ОО.Василіян з 1949 року заподані ці імена так: Якинта і Франко Марто та Лукія дос Сантос. Підчас появи Матері Божої 13-го травня 1917 року (Лукія мала десять років, а її свояки — Франц — дев'ять, а Гіяцинта сім років. Франц помер 4-го квітня 1919 року, а Гіяцинта 20-го лютого 1920 року.

Це тільки для уточнення, бо репортажі авторства д-ра Мовчана надзвичайно інтересні й дякуючи йому за вже прочитані, очікуємо чергових!

Микола Кавка (Мамай)
Дрексел Гілл, Па.

Олександер Домбровський

Л. ВИНАР — БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

/З нагоди 30- літньої наукової діяльности/

(1)

,,Уже в перших своїх самостійних наукових творах Любомир Винар показав себе винятково здібним історико-дослідником, озброєним доброю ерудицією, досконалим знанням джерел і критичним ставленням до них та попередньої наукової літератури, оригінальністю та самостійністю у наукових конструкціях, глибиною аналізи й увагою до синтези історичних явищ та діячів, любов'ю до історії та почуванням неперестанного зв'язку зі своїми науковими предками, з корінням у рідному ґрунті, — якості, що їх Вячеслав Прокопович уважав обов'язковими для українського історика". Так написав у своєму ювілейному ,,Слові" проф. Олександер Оглоблин з нагоди відзначення 30-літньої творчої діяльности його колишнього-учня, а сьогодні видатного історика й організатора українського наукового життя — проф. д-ра Любомира Винара. У 1980 році теж відзначаємо 15-ліття діяльности Українського Історичного Товариства, яке збігається якраз із відзначенням наукової й науково-організаційної праці нашого видатного вченого. Цей збіг дат не випадковий — Л. Винар був ініціятором і є душею Українського Історичного Товариства.

Науково-організаційна діяльність

Ця ділянка праці проф. Л. Винара охоплює його діяльність у наукових установах, в університетах, а дальше організацію наукових конференцій і вкінці його редакторську працю.

Л. Винар, дійсний член УВАН і НТШ, є звичайним професором бібліотечної школи й директором Центру етнічних дослідів у Кентському Стейтовому університеті. Він є також звичайним професором при катедрі українського Вільного Університету. Свою наукову працю веде на українському й американському академічних форумах. Від 1978 року він очолює Академічну Раду для Етнічних Студій в Огайо, яка об'єднує і координує працю 25 університетів і коледжів в Огайо в ділянці етнічних дослідів.

Вкладові в розбудову української історичної науки, наш історик — ювілят присвятив своє життя й свою працю. Як молодий і динамічний учений, Л. Винар уважав, що українські історики мусять мати свій власний, науковий журнал — творчу лябораторію, в якому могли б співпрацювати різні покоління дослідників. Уже в 1956 році він видвигнув питання створення незалежного, історичного журналу в статті ,,До організації історичних дослідів" /,,Свобода", ч. 33, 1956/. Рівночасно він запропонував, щоб цей новий орган видавали спільно НТШ і УВАН. Проте в наслідок браку глибшої співпраці між нашими науковими установами в тодішньому часі й можливо через недовір'я наших істориків у власні сили цю пропозицію тоді не зреалізовано. Тому д-р Л. Винар вирішив оснувати історичний журнал. І так рік 1963 можна вважати переломовим для української історіографії. Бож тоді від Історичної Комісії ,,Зарева" і за редакцією нашого ювілята вийшло, перше число ,,Українського Історика". Таким чином Л. Винар став основником і редактором єдиного українського історичного журналу на Заході, який гідно репрезентує українську історичну науку на українському й міжнародному наукових форумах. Він зумів притягнути до Редакційної Колегії й до співпраці в журналі найвидатніших українських істориків і дослідників допоміжних історичних дисциплін, а згодом і деяких неукраїнських істориків. Вдержання і розбудова наукового журналу вимагала й вимагає самопосвяти від редактора й його співробітників. І тут з повним признанням треба сказати, що редактор ,,Українського Історика" вже 17 років веде цю надзвичайно відповідальну працю без жадної винагороди. Навпаки, коли наставала тяжка фінансова криза, яка грозила ліквідацією журналу, він, без жадного розголосу, покривав недобори. У 1965 році ювілят заініціював створення Українського Історичного Товариства, яке згуртувало різні покоління українських істориків у діяспорі й являється сьогодні репрезентантом української національної історіографії. Це є тривале досягнення для розвитку української історичної науки.

З інших науково-організаційних починів нашого ювілята треба згадати його співініціятиву в організації Українського Генеалогічного й Геральдичного Товариства /1963/, основання Українського Бібліологічного Інституту /1962/, а також співініціятиву в оснуванні Асоціяції Українських Професорів. Л. Винар є також заступником голови Історично-Філософічної Секції НТШ, головою Комісії УВАН для дослідження українського поселення в ЗСА, заступником голови Української Наукової Фундації і членом багатьох наукових товариств. Він також успішно зорганізував декілька історичних конференцій на форумі Американської Історичної Асоціяції й Американської Славістичної Асоціяції /ААACC/ та брав участь із доповідями в різних наукових конференціях, спонзорованих американськими, канадськими й українськими науковими установами. У 1976 році Л. Винар заініціював скликання першої конференції — з'їзду українських істориків, що відбувся від 29 до 31-го травня 1978 року в Лондоні, Онт., під спонзоратом Українського Історичного Товариства, Канадського Інституту Українських Студій та Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету. З науково-організаційною діяльністю проф. Л. Винара безпосередньо пов'язується його директорство в Центрі Етнічних Дослідів, який також охоплює дослідження діяльности української спільноти в Америці. Л. Винар являється без сумніву здібним організатором наукового життя та своєю творчою й повною посвяти працею причинився і дальше причинюється до розвитку української історичної науки й української культури на науковому форумі в Америці й взагалі на Заході.

(Продовження буде)

ПОЧАЛАСЬ ОСІННЯ КАМПАНІЯ УНСОЮЗУ! МЕТА: 2,000 НОВИХ ЧЛЕНІВ. ВСТУПАЙТЕ В РЯДИ НАЙБІЛЬШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ!

Українська...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

працювати біля святої землі призвело до того, що держава вже не може обійтися без регулярного закуповування зерна в капіталістичних держав, система колгоспного господарювання, неефективна всі роки свого існування, не здатна вилікуватися від своїх вроджених хвороб — які б фінансові інь'єкції їй не робили. Люди зневірені в колгоспній праці, тікають до міста /молоде покоління лишає все на своїх батьків/. Сільське господарство йде од великого краху до ще більшого.

Становище рядової інтелігенції мало чим відрізняється від того, в якому перебувають робітники і селяни. Її турботи полягають у тому, аби якось уможливити матеріяльний стан свого життя. Іншої мети вона просто не має. Перетворившись на чиновників державної служби, український інтелігент і не в змозі виконувати якусь духовну місію. Він або рекрутований до панівної касти партійно-державного чиновництва, або опускається на люмпенське дно — у вічний матеріяльний невикрут, у клопоти буденщини і т. д. Усе це питання, обійти які правозахисний рух не може. Весь комплекс питань, пов'язаних із соціяльно-економічними і політичними правами людини, має бути в нашому погляді.

Ми так само не можемо миритися з великодержавним шовінізмом /до речі, посіяним зверху/, який запанував на Україні. Проблеми, висунуті свого часу українськими правозахисниками 60-их років, стали значно пекучіші.

Процес нівелювання націй зайшов задалеко і вирішується він передусім на території України. Українським правозахисникам було, є і буде найтяжче. Тут не минуть ні малого, ні старого, ні більш значущого правозахисника, ні початківця-неофіта.

Доля всіх інших народів Союзу РСР залежить від того, чи виграє російський шовінізм свою війну з українським національним організмом, /що за кілька століть перебування в імперіяльному середовищі зазнав уже органічних змін/, чи цієї війни російський шовінізм не виграє.

Правозахисний рух в СРСР став сьогодні фактором міжнародного значення — попри тимчасові втрати в межах країни. Ми вважаємо, що істотною переспективою цього руху було б створення громадських груп правозахисту — в кожному районі Союзу РСР, їх спільна координація і сконцентровані зусилля при збереженні демократичних засад, на яких цей рух існує досі.

Тобто правозахисний рух міг би стати громадським коректором партійного абсолютизму, сталою формою народного волевияву на зразок тих рад, які існували на початку століття і досягли своєї функціональної зрілости в умовах температури переджовтневого 1917 року.

Кожна область, кожен район повинен започаткувати цей правозахисний рух аби тотальним утискам влади протиставити тотальну волю до забезпечення в країні правового клімату нарівні часу.

Другою переспективою правозахисного руху — вже на міжнародній арені — було б створення міжнародного координаційного центру таких правозахисних громадських груп — на рівні ООН.

Цей міжнародний координаційний центр міг би бути своєрідним варіянтом ООН, лігою громадської думки народів, а не урядів держав.

Цей правозахисний координаційний центр, поклавши в свою основу інтереси Людини, її персональний добробут, як одиниці соціяльно-світового організму, керувалася б у свої роботі гуманістичними принципами всього людства, а не правовими регіональними постулятами, які завжди є вчорашнім днем людських змагань до соціяльної справедливости.

Такий центр міг би бути ідеальною школою вироблення загальнолюдських принципів гуманізму, їхнього повсюдного поширення усупереч регіональним правовим специфікам нелюдських диктатур, що визріли на тілі нашої планети, як її ракові пухлини.

Міжнародна і міждержавна природа правозахисного руху має стати тією основою, на якій люди цілого світу унеможливлять агресивні війни, регіональну кривду і зможуть вирішувати ті складні питання, що постають сьогодні перед цілим світом, перед усією планетою — єдиною спільною вітчизною всіх племен і народів...

Ми простягаємо руки правозахисникам Росії і Вірменії, Литви і Естонії, самооборонцям Польщі і прибічникам Чеської Хартії, всім людям землі, що дбають про оборону прав людини на вільній од державних меж землі, і кажемо: Об'єднаймо наші зусилля вже сьогодні, поки нас не кинуто в провалля світової війни, дим якої вже куріє над планетою!

ОДНІЄЮ З ПІДПІЛЬНИХ ГРУП у Манілі, Філіппіни, є Визвольний рух 6-го квітня. Та організація виконала дотепер понад 30 бомбових замахів і вбила декілька осіб. Між убитими є одна американка, яка загинула недавно. Ця група вислала листи до представників американських подорожніх фірм, які прибули до Манілі на професійну конференцію, й погрозила їм убивством, якщо вони візьмуть участь у запланованій конференції. Представник революційних груп на Філіппінах, який діє у столиці ЗСА Вашінґтоні, підтримав погрозу своїх товаришів з Манілі та зі свого боку вимагає, щоб американці в конференції участи не брали. Для підкріплення своїх погроз терористи виконали цілий ряд бомбових замахів після висилання листів.

Головна Булава
Уладу Пластового Сеніорату
влаштовує
з приводу 50-річчя Сеніорату
і 50-річчя розв'язання Пласту

СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР
п. н. „БУДІВНИЧІ ПЛАСТУ"

в суботу, 25 жовтня 1980 р., о год. 6:30 веч.
у великій залі Пластового Дому в Ню Йорку
при 144 Другій Авеню

Участь беруть пластуни сеніори: ЯРОСЛАВ ГЛАДКИЙ, ОЛЬГА КУЗЬМОВИЧ, ЮРІЙ СТАРОСОЛЬСЬКИЙ, ДАРІЯ ФРАНКЕН

В часі вечора розвагову програму виконають пластунки — члени Пластової Станиці в Ню Йорку.

Організатори запрошують сердечно на цей вечір усіх Громадян — Приятелів Українського Пласту і Пластунів Сеніорів Ню Йорку та околиці.

СССР шукає виходу...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

нування у Москві. Як „держплян" не плянував би, але ніяка корова не дасть більше молока, доки її господар не допильнує. А совєтська господарська система побудована власне на тому, щоб тих господарів не було. За господарів правлять секретарі обкомів, райкомів і інших — комів, а тим залежить на тому, щоб виконати „інструкцію з центру" і написати якнайкращий звіт.

У тіні Ґерека

Значно більше уваги, як господарським справам, присвячено в тих розмовах світовій політиці. Зі звіту ЦК КПСС так і видно, як Москву пече сучасний міжнародний стан та й місце в ньому, яке їй прийшлося зайняти. Очевидно, що причини лиха це „дії США та інших країн НАТО, які мають намір порушити існуючу приблизну рівність воєнних сил". Довгий реєстр своїх „тренів" (жалів) про складність міжнародної обстановки та про потребу „розрядки напруженості" починає „Комуніст України" від варшавської наради Совєтського Союзу і його сателітів весною цього року, чиїх ухвал, на жаль не вдалося перевести в життя через „неґативний вплив на міжнародні відносини партнерства імперіялістів і пекінських гемоністів", але цьому ні той офіціоз, ні ті кого він заступає не знаходить ніякої ради, ні поради. Він пише „Особливо важливе значення мало б досягнення згоди щодо проведення загальноевропейської конференції в питаннях воєнної розрядки і роззброєння". Потрібне це, очевидно, для того, щоб забезпечити Москві плечі і дати їй вільну руку в конфлікті з КНР. Але ж і вона сама не має надії, що таке станеться.

Вершок нездарности

А вже вершком нездарности і непорадности є крутійства СССР в стосунку до російської збройної інвазію на Афганістан. Ось воно: „Братні країни солідарні з квітневою афганською революцією, завоювання якої хотіли б перекреслити ті, хто організує контрреволюційну інтервенцію, намагається втручатись у внутрішні справи цієї самостійної позаблокової держави". Яка совєтська збройна інтервенція? Хто чув, що там є російська дивізії, літаки й танки, які залізом засиплюють афганську землю і її господарів, а що залишиться живим вогнем палять? Та це ж тільки капіталістичні інтервенти „намагаються втручатись"!

Ясне, що з тих розмов, які відбулися на тій підставі і в такій атмосфері нічого вийте не може. Москва виходу з кризи ні внутрі, ні назовні не знайшла, а кримські зустрічі 1980 року закінчаться в загальному таким фіяском, яким закінчилися перебування в Криму і розмови „двох генсеків" Ґерека і Брежнєва.

Видання творів І. Недільського

Українська Музична Фундація приступає до видання вибраних творів для мішаного хору а капелля св. п. проф. Івана Недільського за редакцією проф. д-ра Ігоря Соневицького.

Твори композитора втішаються великою популярністю, а „Засяло сонце золоте" ввійшло до залізного репертуару українських хорів.

В збірнику, крім інших творів, поміщена Служба Божа, що її композитор написав у Байройті в таборі переміщених осіб.

Українська Музична Фундація передала вже матеріяли до друку і має надію, що, при щедрій фінансовій підтримці приклонників творчости І. Недільського та прихильників української культури вза глі, збірка появиться ще до кінця календарного року.

Пожертви на видання творів І. Недільського слід надсилати на адресу: Prof. D. Karanowycz, c/o Ukrainian Music Foundation, 29 Clinton Terr., Irvington, N.J. 07111.

ОМУА
Об'єднання Мистців Українців Америки
запрошує Українське Громадянство на
ВІДКРИТТЯ ПЕРШОЇ
ВИСТАВКИ КАРТИН
ХРИСТИНИ ШМІҐЕЛЬ
в неділю, 12-го жовтня 1980-го року, о год. 1-ій по пол. в Ґалерії ОМУА, 136 Друга Авеню, Ню Йорк, Н. Й.

Виставка відкрита в будні — 6-8-ма веч., суботи і неділі — 1-8-ма веч. і триватиме до 12-го жовтня 1980 року.

З нагоди
15-ої РІЧНИЦІ ПОСВЯЧЕННЯ ЦЕРКВИ-ПАМ'ЯТНИКА

що її збудували побожні українські люди поза межами Батьківщини на молитовний спомин мучеників і страдників українських, жертв Великого Голоду та всіх, що життя своє віддали за Віру Христову, Св. Українську Церкву Православну та волю і державність України.

в неділю, **12-го жовтня 1980 року**
буде відправлена
СОБОРНА АРХИЄРЕЙСЬКА СЛУЖБА БОЖА
яку очолять Блаженніший Митрополит МСТИСЛАВ і ВПреосвященний Архиєпископ МАРКО.

Після Святої Літургії, перед Церквою, буде відправлена СОБОРНА ПАНАХИДА за душі фундаторів і будівничих Церкви-Пам'ятника та спочилих на її цвинтарі.

Повідомляючи про цю визначну у нашому житті подію, звертаємось водночас до широкої української громади та наших громадських організацій з проханням: — вшанувати своєю присутністю цю церковно-національну урочистість та святковий з цієї нагоди БЕНКЕТ, який відбудеться у сусідньому готелі „МАРРІОТТ". Початок Служби Божої о год. 9:30 ранку, бенкету о год. 1:30 по полудні. Квитки на бенкет (17.50 від особи) можна придбати в парафіях або канцелярії Консисторії у пані А. Грибович, тел. 201-356-0090

і у Кредитівці у Бавнд Бруку, тел.: (201) 469-9085.
Паркування авт — БЕЗПЛАТНЕ.

НАСТОЯТЕЛЬ І ПРИЧЕТ та СЕСТРИЦТВО І БРАТСТВО ЦЕРКВИ-ПАМ'ЯТНИКА У БАВНД БРУКУ, Н. Дж. США

ЗА УСПІШНІСТЬ...

(Закінчення зі ст. 2-ої)

дисидентів. Цікаво, що дисиденти вболівають над браком згоди між українцями на поселеннях, але чому ж між ними немає згоди?

Третя справа — Мадридської конференції. Комісія Прав Людини СКВУ під проводом сенатора П. Юзика приготовила потрібні матеріяли на цю конференцію. До неї прилучиться напевно делеґація від УККА. Але якщо крім неї буде ще кілька українських делеґацій, що діятимуть окремо, то це послабить наше становище. Варт пригадати, що в Копенгагені, на Світовій жіночій конвенції, виступила українська спільна делегація, що складалася з 22-ох українок з різних країн, різних організацій і поглядів. Якщо наше жіноцтво здобулося на одну, спільну делегацію, то чому наші, переважно „чоловічі", організації не можуть здобутися на одну, спільну організацію до Мадриду? Добре було б, щоб у XIII Конгресі наше жіноцтво взяло більш активну участь і своїм тактом, інтуїцією, толерантним підходом до всіх проблем причинилося до повного успіху XIII Конгресу. Жіноча централя СФУЖО працює солідарно, згідливо, без непорозумінь, що повинні собі взяти за добрий приклад інші наші централі, зокрема УККА і СКВУ.

Іван Дурбак
Трой, Н.Й.

ПЕРШИЙ РАЗ в історії модерного Ізраїля член кабінету міністрів був підданий докладному поліційному переслуханні. Йшлося про Агарона Абуґазіру, міністра релігійних справ, чиї підвладні, працівники міністерства, у якому він є міністром, зловживали державними фондами, за що є тепер перед судом. Сам міністер, як і деякі його співробітники належать до Національної релігійної партії, що входить у склад коаліції, очоленої Менахемом Беґіном. Після допиту міністра випущено на волю. Він пообіцяв журналістам, які його питали в тих справах, в найближчих днях зробити пресконференцію і на ній усе докладно вияснити. Якщо б виявлено причетність міністра Абуґазіри до зловживань, тоді може постати криза кабінету, яка, з огляду на мінімальну більшість, на якій опертий бльок Беґіна, може закінчитися його упадком і розписанням нових виборів.

У ПОСПІХУ ВИХАТИ з Вашінґтону і розпочати передвиборчу кампанію в свою користь і користь своїх партій, сенатори і конґресмени призабули схвалити вісім-відсотковий податок на летунські подорожуючі квитки і тим самим зробили „подарок" тим особам, які багато подорожують літаками. Отже, від 1-го жотня ц. р., п'ять-відсотковий податок залишається далі в силі.

У СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ
моєї Незабутньої ВНУЧКИ

СОНІ АДРІЯНИ БОГАЧЕВСЬКОЇ

учениці Школи св. Юра й Школи Українознавства й Пласту в Ню Йорку,
В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
пересилаю:

1,000 (тисячу) долярів на Український Вільний Університет у Мюнхені;
1,000 (тисячу) долярів на Український Музей;
500 (п'ятсот) долярів на Пласт у Ню Йорку.

Д-р КОНСТАНТИН КЕБАЛО

Дирекція Хемічно-Біологічно-Медичної Секції НТШ
з глибоким жалем сповіщає про несподівану смерть активного члена Секції

бл. п. д-ра
МИХАЙЛА СТЕФАНІВА

і висловлює глибоке і щире співчуття Родині Покійного.

Дирекція Секції НТШ

Замість квітів на могилу нашого Приятеля
бл. п. інж. Богдана Підгайного
на Патріярший Фонд
складають 25.00 долярів
Володимир і Наталка ГРИЦИН

У пам'ять і пошану Найдорожчої Мами
бл. п. Марії Круцько
В СУМНУ ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ ЇЇ СМЕРТИ
складаю 100.00 долярів
на будову Української Церкви у Люрді.
Ірина ҐАВУР, дочка з Родиною

В ДВАДЦЯТУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Незабутнього
БАТЬКА І ДІДУНЯ
св. п. о. Протопресвітера
ВАСИЛЯ ВАРВАРОВА
основоположника і б. настоятеля Української Православної Церкви св. Андрія у Вашінґтоні, Д. К.
відбудеться
в неділю, 19-го жовтня 1980 року
ПАНАХИДА
в УПЦерквах в Бавнд Бруку, Н. Дж. і Вашінґтоні, Д. К.
Просимо Всечесних Отців і Приятелів Покійного помолитися в цю неділю разом з нами за спокій Його Благородної Душі.
Родина ВАРВАРІВ

Ділимося сумною вісткою, що дня 6-го жовтня 1980 року, у Філядельфії, Па., несподівано, помер
бл. п.
СТЕФАН ТУЛЮК-КУЛЬЧИЦЬКИЙ
довголітній член Т-ва Українських Інженерів та поручник УГА.

ПАНАХИДА відбудеться в п'ятницю, 10-го жовтня 1980 року, о год. 7.30 веч., в похоронному заведенні Brenner при 22-ій і Періш вулицях у Філядельфії, Па.

ПОХОРОН в суботу, 11-го жовтня 1980 р., о 9-ій год. ранку з церкви св. Миколая при 24 і Поплляр вулицях у Філядельфії, Па.

Родині Покійного висловлюємо щире співчуття.
УПРАВА Т-ВА УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ у Філядельфії, Па.

КАПЕЛЯ БАНДУРИСТІВ ім. Тараса Шевченка в Детройті, Міш.
ділиться з Громадянством сумною вісткою про смерть бандуриста і визначного майстра бандур

бл. п.
ЮРІЯ ПРИЙМАКА
який упокоївся, після затяжної недуги, на 71-му році життя, в дні 30-го вересня 1980 року.

Тіло Покійного поховане 3-го жовтня 1980 року в Бавнд Бруку, Н. Дж.

З цього приводу висловлюємо свій жаль і глибоке співчуття Його хворій дружині Тетяні та всім Друзям Покійного.
Хай буде Йому легкою нерідна земля і вічна пам'ять в нашім народі.
Управа Капелі Бандуристів

З великим сумом та болем повідомляємо, що з Волі Всевишнього, в понеділок, 6-го жовтня 1980 року, упокоївся в Бозі,
наш Незабутній БРАТ І РОДИЧ
бл. п. д-р мед.
ЮРІЙ МАЛЕЦЬКИЙ
проживши 71 років.

ПАНАХИДИ відбудуться в середу, 8-го жовтня 1980 року, о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Литвин і Литвин, Union Funeral Home, 1600 Stuyvesant Avenue, Union, N.J., а в четвер, 9-го жовтня 1980 р., о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Cardinal в Торонто, Канада.

ПОХОРОН відбудеться 10-го жовтня 1980 року з церкви св. о. Миколая на Проспект кладовище в Торонто.

Горем прибиті:
сестра — СОФІЯ в Україні
стриєчні:
М. МАЛЕЦЬКИЙ з родиною
МАРІЯ ГАРАПА з родиною
СТЕФАН І БОГДАН ҐУЛИ з родинами
ДАРІЯ ТУРЧИНЕВИЧ й ІРИНА ФЕДАШ з родинами

Неначе падають столітні дуби...

(У 20-річчя смерти о.протопресвітера Василя Варварова)

Оглянешся поза себе, і стає так боляче, прикро і сумно. Неначе столітні дуби падають від урагану. Скільки нас було, покидаючи рідну землю? А глянеш — і серце холоне, ряди рідшають і рідшають. А всі вийшли з дому батьків своїх із глибокою вірою, що їхній ісход тільки проминальне явище, що повернуться на прадідівську землю, щоб там зложити свої кості. З такою гибокою вірою у поворот на рідну землю покидав її і о.протопресвітер Василь Варварів 35 літ тому. Він, що їй примірно служив, що її, як кожен з нас, палко любив, болів над її долею, важко переживав упадок рідної державности, співтворцем якої був. Такими приблизно словами над могилою о.Василя прощав його один з близьких і добрих друзів.

І ось, 20 років тому, цього зразкового, палкого патріота-соборника, о.протопресвітера Василя Варварова між нами не стало. Обірвалися життєві струни і прийшлося лягти спочити в американську землю.

Народився о.Василь Варварів 22-го січня 1886 року в Житомирі, на Волині. Будучи ще малим хлопцем, виїхав з батьками до Тифлісу, де його батько був призначений директором одного з тамошніх банкі. В Тифлісі закінчив гімназію, Вищу комерційну школу, а відтак Вищу військову академію. По закінченню військової школи був приділений до Тифліського Гренадирського полку в ранзі підпоручника. В 1915 році в ранзі штабс-капітана виїхав на фронт до Східньої Прусії.

В бурхливому 1917 році прибув до Києва на Всеукраїнський Військовий З'їзд і восени того ж року вступив до Першої Української Дивізії, де комендантом полку був полковник Никонів. Брав участь у наступах на Білу Церкву, Козятин і Жмеринку. В 1918 році був призначений до Головної Комендатури Тилу армії військ УНР як начальник Адміністративного відділу в ранзі підполковника. В 1919 році дістав призначення до штабу Херсонської Дивізії, де комендантом був генерал Пузицький. На початку 1920 року був призначений до головного постачання Військового міністерства як начальник адміністративного, а згодом й господарського відділів, в ранзі полковника. В 1920 році заступає обов'язки головного інтенданта постачання армії при Військовому міністерстві УНР. Начальником головного постачання армії був полк. Русіян.

Коли Українська Армія була інтернована поляками, після упадку держави, св.п. В.Варварів попав до військових таборів, спочатку до Тарнова, а потім до Ченстохови. В 1921 році після перевишколу в Крем'янецькій духовній семінарії був висвячений в священичий сан, рукоположений тодішнім Крем'янецьким єпископом Діонісієм.

В сані священика повернувся до інтернованого українського війська і дістав призначення на таборового священика в таборі Щалків; а з ліквідацією того табору переїхав у Каліш, виконуючи далі обов'язки військового священика. Після смерти його великого друга, бл.п. о.Петра Білона, протопресвітер Василь Варварів залишився єдиним із живих з усіх військових священиків українських армій. З його смертю відійшов у вічність останній український військовий душпастир, що раз же після вогню і бурі української національної революції замінив шаблю на Хрест, щоб і далі служити своєму народові, якого він любив усією своєю шляхетною душею.

В кінці 1922 року повернувся отець-протопресвітер Варварів на свою рідну Волинь, де дістав призначення на парафію в селі Битень. Був він один з перших священиків, що почав відправляти Службу Божу своєю рідною українською мовою. Це було не до вподоби польській владі. В березні 1923-го року польська поліція заарештувала о.Василя і етапним порядком відправила його до табору в Каліш. Після дуже зусильних намагань та інтервенцій парафіян, як також високих представників українського військового командування, поляки дозволили о.Василеві повернутися на Волинь.

В 1925 році дістав він призначення на парафію в містечку Повурськ, Ковельського повіту, де й прожив 13 років. Тут він розгорнув широку місіонерську працю, роз'їжджаючи дуже часто зі своїми глибоко обдуманими проповіддями по інших парафіях. В 1938 році дістав призначення на парафію в село Озденіж на Луччині, а після пакту між Гітлером і Сталіном та окупації Західньої України большевиками втік після двох арештів на Холмщину і працював біля бл.п.Владики Іларіона (Огієнка) при Холмському катедральному соборі на Св.Даниловій Горі. Весною 1942 року повернувся на Волинь і дістав призначення настоятеля собору в місті Рівному та працював біля бл.п.Владики Платона при Консисторії УАПЦ. В цьому ж році був піднесений до найвищого священичого чину — протопресвітора.

В 1944 році виїхав о.Василь з Владикою Платоном та іншим духовенством до Німеччини, а після закінчення війни працював священиком спочатку в таборі українських втікачів в Ульмі, а пізніше — в Цуфенгавзені, обслуговуючи одночасно українську студентську громаду при Гайдельберзькому університеті. В той час працював також при Владиці Платонові в Консисторії.

В 1949 році виїхав до З'єднаних Стейтів Америки і згодом поселився в столиці країни Вашінгтоні, де заснував першу українську православну парафію св.Апостола Андрія Первозванного. Після десяти літ невтомної праці, бувши її настоятелем і духовим провідником; полишив їй по собі цінну пам'ятку — власну церковцю; українську громаду Вашінгтону збагатив своєю ідейністю, соборницьким підходом, правістю і патріотизмом.

В неділю, 9-го жовтня 1960 року, після короткотривалої недуги помер о. протопресвітор Василь Варварів на удар серця. Після урочистих похоронних відправ з участю Владик, Митрополита УПЦ у ЗСА бл.п. Івана і тоді ще Архиєпископа, тепер Митрополита Мстислава, спочив о. Василь навіки поміж двома добрими друзями — бл.п. проф.Михайлом О.Ветяховим, президентом УВАН в ЗСА, і бл.п.Петром Білоном, колишнім військовим священиком Армії УНР. На українському православному цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, де вже лежить частина української історії, спочив ще один її співтворець, про якого світла пам'ять надовго залишиться поміж нами.

/вкв/

Товариство св. Софія — Комісія Патріяршого Фонду повідомляє на Патріярший Фонд зложили: УІІ-80

1.000.00 Кредитова Кооператива „Певність" в Чікаго

100.00 Д-р Роман і Лідія Смик, Е. і І. Держко, „Зелений Яр" — Детройт, переслав С. Щуровський.

60.00 Н.і Н. в пам'ять бл. п. Стефанії Малаховської.

25.00 І. і П. Залиба, С. Білий, Детройт, Тов. Інженерів в пам'ять бл. п. Архип. Цісарук.

20.00 Н.Н. в пам'ять бл. п. Стефанії Малаховської.

15.00 Осип Сливинський.

10.00 Степан Григорчук, Микола і Евгенія Кохан в пам'ять бл. п. Ольги Мельник, Степан Григорчук, д-р Богдан і Ірина Лончина в пам'ять бл. п. о. Богневича, Степан Григорчук.

Рочестер в пам'ять бл. п. Антонини Гринишин збирав М. Лонкевич.

50.00 Родина Гринишин, Андрій і Марія Фалат.

25.00 Н.С. відділ 437, М. і О. Малинівський, І.і С. Телега, О. і М. Лонкевич М. і М. Крижанівський, Андрій Яріш.

20.00 Л. і Е. Красновольський.

10.00 Володимир і Евгенія Колцьо, В. і Б. Тарнавський, родина Гопкінс, А. Василів, Софія і Осип Колцьо, П. і М. Яріш, Е. і М. Кавин.

5.00 К. і М. Лялька, Т. і І. Масний, Е. і І. Костів, А. Савченко,І. і Я. Фещишин,С.Королишин,І. і М. Мойсей. А. Дига,О.іС. Чолач, С.і М. Сепняк, О.і А. Джус, В. і Л. Бездух, В. і А. Ліщинський, І. Чернецький, А. і О. Буцерка, Т. і М. Лесик, І. і Е. Тороус, Д. Бездух, М. і Л. Шавранський.

10.00 Михайло і Марія Крижанівський по бл. п. Марті Лобас.

20.00 Любомир і Люба Білик.

Маямі — замість квітів на могилу бл.. Володимири Ценко збірку провела Вероніка Цегельська:

50.00 Д-р Юрій і Вероніка Цегельські.

25.00 Володимир Трач.

20.00 Ярослава Терлецька, Йосиф і Марія Сохор.

10.00 С. Стерпак, Б. Катамай, С. і А. Левицькі, І. і Р. Кравців, М. Ракуш.

5.00 О. і С. Бульба, О. Урбанський.

Замість квітів на могилу бл. п. Оксани Артимишин:

100.00 Д-р Юрій і Люба Артимишин.

50.00 Михайло і Стефанія Дзвонки.

25.00 Антін і Ірина Рушчицькі.

Нюарк Н. Дж. — в пам'ять Богдана Кярановича переслала д-р Д. Миндюк

10.00 д-р Евген Перейма, Ірина Дзедзик, А. і П. Петровські, А. Яськів.

Детройт — замість квітів на могилу бл. п. Дарії Бойчук

25.00 Д-р В. Прокопович.

20.00 Тарас Когут, Оксана і Ярослав Крупяк, Володимир Томин (не чітко).

15.00 Надія і Микола Лаврин.

10.00 Е. і В. Барнич, С. і І. Білий, М. і Л. Григорчук, В. і О. Климишин, д-р Б. Лончина, В. і О. Папіж, А. і Р. Рудницький, О. Ткачук, Ярема Ткачук і дружина, М. і Л. Томин, Т. і З. Швайкун, А. і М. Цісарук.

5.00 В.Бобяк, М. Брездень, М. Беневич,п-во Іванчуки, Я. Казанівська, О. і М. Климишин, Дарія Пісецька, Осип Сливинський, В. і Л. Колодчин.

Комісія Патріяршого Фонду Товариства Свята Софія щиро дякує всім Вельмишановним Збірщикам і Жертводавцям.

Датки на Патріярший Фонд можна складати на руки Уповноважених збірщиків або висилати на адресу: ST. SOPHIA RELIGIOUS ASSOCIATION — PATRIARCHAL FUND. 7911 WHITEWOOD RD. PHILADELPHIA, PA. 19117.

Всі датки на Патріярший Фонд Товариства Свята Софія можна відтягати від податку: IRS№23-74380645

Еміль Анціс розповідає...

(Закінчення зі стор. 1)

Селянин з Волині з неекспропрійованою коровою

кою мовою „розмовляють в Києві діти або двірників, або письменників"...

Вищу школу закінчив Е. Анціс у Москві, відомий Всесоюзний Інститут кінематографії, в 1971-му році. Ці п'ять років провів поза Україною, але на постійну працю повернувся знову сюди. Працював в Київській кіно-студії наукових і популярних фільмів, „Київнаукфільм", і в його поважному доробку аж 80 таких фільмів, яких, проте, не вивіз з Києва сюди, бо це все „державна власність". Багато з цих фільмів були нагороджені найвищими відзначеннями, про що читаємо в багатьох періодиках підсовєтських, які мистець-оператор приніс зі собою до редакції. Тут і двотижневий журнал „Советский Экран", де є широко описаний успіх фільму „Компютор і загадка Леонарда". Зроблений з допомогою компютора, філм наробив багато шуму в мистецьких і фільмових колах СССР і світу своєю новизною і майже сенсаційною ролею компютора в ділянці будь-якої науки. Цей фільм дістав кілька і міжнародних і совєтських нагород.

Такими ж успішними були й інші фільми, які знімав Еміль Анціс, за багато з них він одержав нагороди. Про це пише „Советский Экран" і українські журнали „Ранок", Новини Кіно-екрану", зокрема уділяючи багато уваги фільмові „Казки острова Бірючий", з пригодами малого хлопчика в цьому заповіднику на березі Озівського моря в Україні; тут згадується теж фільм „Спомин про Таллін". Особливо був виділений знавцями фільм „Із времен Марії Оранти Київської". Оранта — мозаїка Богоматері в св.Софії в Києві, на ній Мати Божа — втілення людської надії і витривалости. „Непорушною Стіною" звали її колись і кияни й інші вірні, що молилися до Неї.

Переглядаємо з Е.Анцісом і газети: „Культура і Життя", „На екранах України". та „Советская Культура",— скрізь щедрі похвали й відгуки про нагороджені його фільми і про нього самого. Проте, мистець ось сьогодні, не там, а тут поза нагородами, в Америці.

Що спонукало його виїхати? запитає дехто, якщо були там самі успіхи й праця улюблена на улюбленій землі? Щоб іти вгору, — каже мистець,— треба б було нарешті продатися владі, а він відмовився. Відмовився робити політичні фільми. Так, як українцеві дають обов'язково робити фільм проти „буржуазних націоналістів", так людині жидівського роду треба було ганьбити в якомусь такому політичному фільмі „сіоністів". Анціс звичайно відмовився. І ось його, хоч і вже члена Спілки кінематографістів України, обминають, коли йде мова про поважні праці. Не висилають і за кордон, як це спочатку намічалося. А над усим страшна забріханість, коли вже „велика лжа", брехня і несусвітня кривда заливає все життя. Наприклад, в році 1968-му знімав свої улюблені праці з життя українських народних мистців у Західній Україні, в Карпатах. Приятелював з народним різьбарем Гарасом, подивляв його з кожного боку. Про життя килимарки Візичканич теж є праця Анціса, як і про родину Карпанюків, різьбарів. Проживаючи в Косові, Криворівні, Яворові, якраз бачив, як сунули совєтські полчища душити Чехо-Словаччину...

Вже тоді нуртували думки вирватися з СССР. З часом вони лише кріпли. В СССР так чи інакше пробували його зломити, як це сталося з багатьма: той українець, що знімав фільм „Убивця відомий" проти українського підпілля, звичайно вже дослужився права потрапити в престижеву кіностудію Довженка...Для протисіоністського фільму теж знайшли слабовольну людину, обтяжену великою сім'єю...Жити ж треба! А щоб лишитися чесним чоловіком — треба було рятуватися виїздом.

Ось зовсім наче незначний епізод: колега виїздив до Ізраїля — це був художник Давид Мірецький — його прощав гурт приятелів. Прощали всі щиро, бажали щасливої дороги. За деякий час всім, що лишилися, запропонували нап'ятнувати того, що виїхав. Анціс і тут відмовився. „Органам" такі речі не до вподоби. Всі інші, що були в тому товаристві, піддалися тискові. Але той, хто хоче бути чесним перед власною совістю, як же рад, що нарешті опинився у вільному-вільному світі! Де нікого влада не намагається купити чи залякати, де ніхто не зацікавлений у тому, щоб конче зламати творчу особистість, скрятити людину в ріг.

З особливим болем говорить про тих, які „ради вищої цілі" ламають свій характер, щоб таки творити навіть у тих умовах справжнє мистецтво. Це найтяжчий шлях. Їх йому шкода. Таких є лише мала група людей. Як ілюстрація — досвід хоча б і відомого з славетного фільму „Тіні забутих предків" Івана Миколайчука, великого таланту. Актор став тепер режисером, про це мріють багато артистів. Ціна — на замовлення зробив фільм — пожальсь Боже — про „революцію в українському селі". Це сумна картина, коли ціною стає знищена творча особистість.

Не оминаємо в розмові і теми т.зв. українського „антисемітизму". Гість говорить про це відверто, так, як є. Антисемітизм в Україні завжди „йшов зверху, від влади", серед людей, будучи чимало на селах, Анціс не зустрічав ніколи ворожого ставлення. Якщо десь і був якийсь прояв, то він „був неприродний; штучний, хтось їм запаморочив голову". І тепер антисемітизм культивується згори. Влада веде розпал національних порізнень. У теорії всюди в СССР — „інтернаціоналізм", але в практиці — інакше. Так у всьому. Весь марксизм, як ідея, мертвий. А на зміну мертвої ідеї приходить національне відродження серед народів: українського, жидівського, російського також. Це, — на думку Еміля Анциса, — природний рух ідеї. Ціла імперія має слабі ланки, і наш гість, хоч не політик, але бачить цю справу так: штучне об'єднання, яким є СССР лише силою тримається і мусітиме таки розпастися. 50-мільйоновий український народ повинен мати свою державу. Так думають чимало і росіян, його приятелів, і Еміль Анціс уважає, що число таких росіян збільшується.

Перехід до плюралістичного способу життя на зразок західнього не буде безболісний, бо нема на Сході „західнього досвіду терпимости, толеранції". Перехід не буде „м'яким", але „воля ціни не має". Багато назбиралося-накопичилося кривд і свобода здобуватиметься „жорстоким способом". Так, зрештою, є тепер загально в світі. Покладає великі надії на інтелігенцію, яка стримуватиме маси від ексцесів. Сам Еміль Анціс, який зформувався під впливом і українського і російського мистецтва, перебував постійно з одними й другими, бачив прекрасних людей з обох боків. Він вірить, що можна ще буде знайти спільну мову поміж людьми — мову любови до свого, а пошани до іншого народу.

Досвід Америки, де „перетоплюються" начебто всі культури, але де кожна нація може зберігати своє власне лице, мусить бути прикладом для всіх, — каже гість, — і на закінчення розмови — цікавої і хвилюючої — розповідає про свої пляни на найближчий час. Ось в PBS — телевізії віддав на розгляд свій новий документальний фільм про совєтське неофіційне мистецтво. Хоче зробити виставку перед українцями в Ню Йорку зі світлин з України, з якою наскрізь зріднився і за якою сумує тут, серед надто зурбанізованого, хоч багатого свободою, камінного міста над Атлантиком: „нема на світі України, немає другого Дніпра", нема і другого Києва, міста гармонійности й тепла, з м'якими обрисами української лагідної вдачі, органічно близького до української особливої природи, з нею нероздільно пов'язаного. Він знає вже тутешню українську громаду в Глен Спей, де на „Верховині" влітку мав виставку. Подібну до неї має намір дати і у Філядельфії під час XIII Конгресу Українців Америки. Має задум видати і альбом світлин, хоч для цього потрібні чималі фонди, що їх тим часом ще треба здобути. Присутні на розмові з мистцем заохочували його ці пляни здійснити для його і для українців користи, бо Еміль Анціс „вивіз із собою Україну" і на його „Україну" варто подивитися.